

Naujienu Antroji Dalis

NR. 911

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATūros DRAUGIJOS LEIDINYS

XXIV METAI

Dienų skeveldros

Kviečiu porai šeštadienį pas 16 lietuviškosios divizijos karius. Ką čia sakau, karius, tiksliau pas politrukus: autorius — J. Dobrovolskas, bet redagavo J. Žiugžda. Ši knyga ("Lietuviai kariai didžiojo tėvynės karo frontuose") išleista Vilniuje, 1967 m. kaip Mokslo Akademijos istorijos instituto darbas.

Gali kilti klausimas, kada gi mirė 29 teritorinis šaulių korpus? Čia bendrai orientacijai eilė faktų ir datų:

— 1940.7.3. priimta įstatymas kariuomenei pertvarkyti. Vadu paskiriamas gen. V. Vitkauskas, po jo gen. Baltušis — Žemaitis.

— 1940 m. liepos — rugpjūčio mėn. iš kariuomenės atleidiama 84 karininkai. Beje, dar kartą ir dar kartą atleisdinėjo karininkus, net persistengė; pats Dobrovolskas rašo: "Tam tikrą žalą lietuviškiems raud. armijos daliniams padarė asmenybės kulto klaidos. Izoliuoti dalį reakcinių karininkų buvo būtina. Tačiau tarp izoliuotųjų pateko eilė dorų, atsivadavusių Tarybų valdžiai žmonių".

— 1940. 7. 6. įsteigta politinė valdyba, kitaip sakant — politrukų.

1940. 8. 30 "liaudies" kariuomenė performuojama į raudonosios armijos 29 šaulių teritorinį korpus (korpo vadas gen. Vitkauskas). Viso 2 divizijos, būtent — 179 ir 184.

Prieš pat karą dalis aukštųjų karininkų, užimančių atsakomąsias postus neva pasiūsti į Maskvą "pasitobulinti".

Autoriaus apskaičiavimu, kiekvienoj divizijoje buvo po 6.000 karių. Po apsupimų ir įvairių mūšių beišformuojant teritorinį korpusą buvo likę viso labo... 3.000 karių.

Kodėl sumanyta vad. lietuviškoji divizija? Anot autoriaus, "frontui buvo reikalingas kiekvienas žmogus". Kremlius nutarė paspekuliuoti masių tautiniais jausmais. Kada pradėta organizuoti divizija? Autorius čia tyli, apsieina drumstu terminu "1941 m. pabaigoje". Sakosi, Lietuvos komunistų CK prašant.

Pagrindą divizijai davė korpo likučiai ir taipgi Vilniaus pėstininkų karo mokyklos likučiai. Iš kur daugiau? Knygoje išsisukama šitaip: "CK į karines apygardas darbu tarp evakuotųjų siekiant sutelkti juos į lietuviškąją diviziją, pasiuntė... į Saratovą J. Paleckį, į Poltavą Grigina, į Vidurinę Aziją — Bilevičių ir t. t. Kas tie evakuotieji? Ogi rūsiojo birželio aukos (neseniai išvež-

ti į Sovietų Sąjungos gilumą). Autorius nutyli, kad verbuojant masinta amnestija visai šeimai ir t. t. Kaip rašo, į mobilizacines komisijas vyko, net nešaukiami žmonės, anksčiau laikęsi nuošaliai". Mobilizacinę komisiją vien Tashkente perdu su puse mėn. perėjo daugiau kaip 4.000 žmonių, anot autoriaus, apsigyvenusių Vidurinės Azijos respublikoje".

Pasitiekim žemėlapi ir patikrinkime vietovardžius.

Divizija buvo formuojama Gorkio srityje prie Volgos. Pradžiai CK parinko daugiau kaip... 300 vadovaujančių partinių, tarybinių bei komjaunimo darbuotojų", suprask: viskas pradėta nuo politrukų! Kaip toliau rašoma, atvyko buvę korpo aukštieji karininkai, kaip antai: Karvelis, Urbšas, Šurkus, Motieka, Purelis, Ciunys, Lunia ir t. t. Čia priskirta seni raudonosios armijos karininkai lietuviai, k. a. Baltušis, Macijauskas, Muchovskis ir t. t.

I diviziją — skaitome: "žmonės vyko grupėmis ir pavieniui". Iki 1942. 1. 20. jau buvo atvykę 1710 žmonių iš tų vietovių, kurios buvo artį divizijos formavimo vietos: Gorkio, Kirovo, Riazanės, Jeroslavlio, Ivanovo sričių ir Tetorijos, Čiuvašijos, Udmurtijos ir Murdojos autonomijų respublikų. Bet... vis dėsle Vidurinės Azijos ir Kazakijos respublikos kolchozuose, atsiprašant — įkurdinti, lietuviai".

I lietuvių tarpą antra tiek įjungta rusų, žydų ir kitų tautybių karių. Viso daugiau kaip 30 tautybių karių. Divizija oficialiai baigta organizuoti 1942 pavasarį (birželio 2 d.)

Kuriuose mūšiuose divizija dalyvavo ir kaip ji, nuolat papildoma, teliko tik iš vardo lietuviškoji, čia nebeakalbėsime. Čia įdomu tik tai, kad, 1944 m. liepos pradžioje peržengusi Lietuvos sieną ties Tverėčiumi, divizija staiga keičia kryptį pro Uteną iki Šiaulių. Kodėl divizijai neleista "išvaduoti" sostinę Vilnių?! Ar CK ir Paleckis ir gen. Karvelis nei nemanė ar neleido? Kaip žinome, Vilnių "išvadavo" lenkų lenkų pagrindžio armija, bent tiek, kad vyriausias lenkų karo vadas drąsiai davė telegramą Londonui, kad "Vilniuje lietuvių nebėra." Kovos su vokiečiais tebevyko. Galutinai Vilnius paimta trečiojo Baltarusijos fronto kariuomenės liepos 13 d.

Divizijai papildyti bolševikai išakė "pasirinkti" 3500 žmonių. Liepos 26 d. į Vilnių, (Nukelta į 2 psl.)

V. KASIULIS

Lietuvaitė

SPAUDOS MĖNUO BAIGIASI

Spaudoje sutartinė tyla

Tas vadinamasis modernus amžius taip greit bėga, kad reikalai dažnai greičiau baigiasi negu prasideda. Ryškiausias pavyzdys yra Lietuvių Bendruomenės paskelbtasis Spaudos Mėnuo. Dar pati spauda kaip reikiant "neįsiltingavo", kaip jos reta svarbi proga jau baigiasi. Turint tad galvoje mūsų spaudos tempą, ALB-nė būtų geriau padariusi skelbdama ne spaudos mėnesį, o išstius spaudos metus kaip štai turėjome Jaunimo metus ir turime Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo datos 50 metus ir Kovos dėl Lietuvos laisvės metus.

Kad spauda yra kelintoji galybė, tai nėra vien tik pačių spaudos žmonių pasididžiavimas. Gana pažvelgti į diktatorių, despotų ir deržimordų valdomus kraštus. Ko labiausiai tie žmonių engėjai bijosi ir ką daugiau persekioja, varžo ir žaboja? Spaudą, laisvą, atvirą, teisingą žodį, tą galingiausią ginklą žmonių rankose.

Spaudą suprantame kaip periodinę ir neperiodinę, tai yra laikraščius — žurnalus ir knygas. Nors laisvoje rinkoje gamybai diktuoja paklausa, tai yra tiekimas priklauso nuo pareikalavimo, tačiau jei mūsų lietuvių spauda tik tuo vadovautųsi, nedaug mes savo spaudos beturėtume, kuomet pas mus ne skaitytojai leidėjų, o leidėjai su žiburiu skaitytojų ieško... Tiek laikraščių, tiek knygų leidėjai.

Kodėl lietuviai turi daug laikraščių?

Laikraščių skaičiumi Amerikos lietuviai galėtų prieš daugumą kitų tautybių pasididžiuoti, jei leidžiamų periodinių skaičius yra kultūrinio lygio pažy-

mys, kas, deja, jis nėra. Tai visiškai tas pats, kas yra partijų skaičius: juo didesnis nuomonių susiskaldymas, juo daugiau partijų, atseit ir tų partijų "organų", o kur dar, kaip pas mus lietuvius, kleras agresingai skverbiasi į kultūrinį, visuomeninį ir politinį gyvenimą, ten tas gyvenimas dar labiau suskaldomas. Pvz., vokiečiai Chicagoje yra gerai susiorganizavusi gausinga bendruomenė, bet ne vien Chicagos vokiečiai, o ir antras tvirčiausias jų centras — Milwaukee kartu tenkinasi vienu vieninteliu dienraščiu "Abendpostu", kurs kiek padidintas sėkmadieniais išina truputį kitokiu pavadinimu, kaip "Sonntagspost". Lenkai, kurių Chicagoje yra dešimteriopai daugiau negu mūsų, turi du dienraščius, o mes lietuviai turime du savo dienraščius, ir dar maskoliai mūsų akybroksmui leidžia lietuvių kalba vieną rusiškai bolševikišką dienraštį lietuviams!

Apie mūsų periodinę spaudą tiek pasakytina, kad ji savo skaičiumi ir kryptimi (ideologija) yra paties gyvenimo išsūkta — balansui arba "tezei — antitezei ir sintezei" išlaikyti. Ilustracijai čia pakanka tik vienu vieno pavyzdžio: kur kreiptųsi šiandien lietuviai katalikai savo švento Kazimiero kapinių bėdoje, jei laisvų nepriklausomų Naujienu nebūtų, kuomet jų Draugas yra supančiotas lojalybės, kuriai net savoji tautybė yra pajungta...

Tik idealizmu išlaikysim sąvąją spaudą

Turint galvoje, kaip asimiliacijos ir integracijos politika čia (Nukelta į 2 psl.)

SPAUDOS MĒNUO BAIGIASI

(Atkelta iš 1-mo psl.)

yra planingai varoma nebe vien per mokyklas ir visomis švietimo, viešosios instrukcijos bei komunikacijos priemonėmis, bet ir per bažnyčias bei visokią religijos praktiką, būtų stručių (štrausų) pamėgdžiojimas nenorėli matyti kas bus numatomoje ateityje. Žodžiu, nebesant naujos imigracijos, senajai išmirštant, priaugančiajai daugumoje nutaustant, mūsų periodinė spauda gyvens kartu ir mirs kartu su ta mūsų karta, kuri ją skaito ir jos yra reikalinga, kaip mediuomo dalyvaujant savojoje bendruomenėje. Savojo spauda lietuviams diasporoje (išblaškyme po svetimas šalis) yra kaip gyvybinis cementas savo identiskumui išlaikyti, dėlto suprantamas ir išaiškinamas tas daugelio mūsų laikraščių skaitytojų idealizmas, pasišventimas ir atsidavimas savajai spaudai, kuri žymia dalimi ir gyvai palaikoma savo skaitytojų ir kaip bendradarbių. Jie mielai aukoja savo laiką dalyvaujant vietos lietuvių veikloje ir tą veiklą aprašinėdami, o sau kompensacijos nereikalaujami. Gaila, kad tą kilnų mūsų spaudos talkininkų savanorių pasišventimą kai kurie panaudojo kaip pasparą savo Ego pakelti, puošdami tokiomis didelėmis plunksnomis, kurios tokiems nedideliems paukščiams, kaip mums, visiškai nepriinka. Šiomis dienomis tokios didelių plunksnų "žurnalistų Sąjungos Centro Valdymas" iš Detroito spaudoje paskelbtą imbecilišką "rezoliuciją" visai mūsų žurnalistikai davė labai negražią "juodą akį" ir tai Spaudos Mėnesio metu! Bet nėra blogo, kas neišeitų į gera. Tie, kurie iki šiol sugebėjo dirbti lietuviškos spaudos darbą kaip idealistai bendradarbiai - talkininkai, juo mieliau tokiomis liks ateityje, pamatę, jog ne rūbas puošia žmogų...

Daug džiugesnės žinios Spaudos mėnesio (sakyčiau, metų) proga ateina iš knygų leidimo sektoriaus. Čia irgi ne skaitytojas vaikėsi knygą, o knyga vaikėsi skaitytoją — drąsių, ryžtingų pasišventėlių dėka.

DIENŲ SKEVELDROS

(Atkelta iš 1 mo puslapio)

Uteną ir švenčionis pasiūsta karininkai ir kareiviai naujokų priimti. Divizijoje lietuvių skaičius nuo 31,2% pakilo iki 68,4%. Dalis karių demobilizuota, ta dalis tai komunistai, ir tie pirmon eilėn rusai. Jie demobilizuota, anot autorius, "atsakomajam darbui".

Be to, knygoje rašoma:

"Atsižvelgiant į Lietuvos vidaus poreikius, tam tikra jaunimo dalis buvo atleista nuo mobilizacijos į kariuomenę. Nuo mobilizacijos į raudonąją armiją buvo atleidžiami visi atsakingi partiniai, tarybiniai, komjaunimo ir profsąjungų darbuotojai (tame tarpe valsčių ir apylinkių darbuotojai), visi specia-

Knygų sektoriuje istoriniai spaudos metai

Pirmoje eilėje turime pasidžiaugti ir pasididžiuoti dviem asmenimis, kuriu šiuos metus tikrai padarė vertus pavadinanti mūsų Spaudos metais. Jiedu yra Juozas Kapočius ir Bronius Kviklys. Seka eilė ir kitų asmenų bei leidyklų, išleidusių lietuviškų knygų tegul ir žymiai mažesniu užmoju, kaip tai Nida su Kaziu Baru-Barausku, jau ketveri metai iš eilės išleidžiančiu literatūros metraštį — Pradalgę; Stepas Zobarskas su savo Manylands leidykla ir t. t. Bet grįžkim prie Kviklio — Kapočiaus. "Mūsų Lietuvos" keturi didžiuliai tomai jau knygų lentynose ir jų užsiprenumeravusieji gali save ir kits kitą sveikinti už tą kainą gavę neįkainojamą vertybę. Norėtųsi žinoti, ar bent viena kita "etninė grupė" diasporoje (tremtyje) su tokia meile ir atsidėjimu surinko tokią turtingą enciklopediją aprašymų apie kiekvieną savo gimtosios žemės kampelį? Kaip nuo vieno žmogaus priklauso kitas žmogus! Nebūtų Kapočiaus, nebūtų buvę "Mūsų Lietuvos" nei "Lietuvių Enciklopedijos".

Kapočius ir dar kitą gerą naujieną spėjo pranešti šio mūsų Spaudos mėnesio proga. Būtent, kad jau baigiamas sulaužyti seniai lauktasis Lietuvių Enciklopedijos penkioliktasis (XV) tomas "Lietuva", kurs išėjo žymiai didesnio negu visi kiti tomai. Tomas "Lietuva" turi artį 100,000 eilučių, kai visi kiti 34 tomai turi kiekvienas apie 63,000 eilučių. Taigi, per 15 metų Juozas Kapočius išleido 35 tomų enciklopediją! Teisingai jis kreditą atiduoda savo prenumeratoriams, be kurių pakankamo kontingento jis nebūtų galėjęs drįsti tokio monumentalinio darbo imtis.

Jis tikrai pastatė nesunaikinamą paminklą visai lietuvių išeivijai ir pats sau, bet jis jokiū būdu nežada "ant laurų atsisėsti". Štai ką jis rašė laiške į "Didžiai gerbiama Lietuvių Enciklopedijos Talkininkų":

listai, veikiančių ir atstatomų pramonės įmonių bei transporto darbininkai, gydytojai, mokytojai, aukšt. mokyklų dėstytojai, mokslo darbuotojai, aukšt. kursų studentai, taip pat žemės ūkio specialistai ir mechanizatoriai. Alleidžiamųjų nuo tarnybos armijoje procentas buvo didelis. Iš viso Lietuvoje iki 1944 m. rugsėjo 16 d. nuo mobilizacijos į okupanto armiją buvo atleista keliasdešimt tūkstančių karo prievolinkų". Iš jų visų pirma buvo sudaroma "liaudies gynėjų" (stribų) būriai.

(Bus daugiau)

J. Cicėnas

Nevisi semiamės stiprybės iš praeities

Beveik visada susirinkimuose giedame Lietuvos himną. Himno žodžiai mus ragina semtis stiprybės iš praeities, vadinas, privalome būti atsparūs svetimų tautų mums peršamam apgaulingam bendravimui. Taip pat himnas mums primena, kad tarp mūsų vardan Lietuvos vienybė žydėtų. O kas mūsų tarpe dedasi?

Kiekvienas mūsų išsimokslinęs ar pasimokęs, skaitęs lietuviškus laikraščius ir knygas ar ne, bet susitikęs savo tautietį ar tautiečius pakalba ir politiniais klausimais, paliečiant Lietuvą; žino, kad senovėje Lietuva buvo didelė ir galinga valstybė, bet kai tik susibūliavo su Lenkija — susmuko. Daugybė lietuvių sulenkėjo, o po 1775

metų Lietuvos ir Lenkijos padalinimo, pradėjo rusėti ir bandyta visai surusinti. Bet tas iššaukė reakciją. Atsirado šviesių lietuvių, kurie ragino nepasiduoti svetimiems — likti lietuvišiais, siekti nepriklausomybės. Ir to išdavoje 1918. II. 16 buvo paskelbtas Lietuvos valstybės atstatymas.

Lietuvos nepriklausoma valstybė egzistavo tik iki 1940. VI. 15, kada Sovietų Rusijos raudonoji armija įžengė į Lietuvos teritoriją ir valstybę okupavo. Prasidėjo raudonasis teroras ir tautos žudymas, tas tęsiasi ir dabar. Atsirado mūsų tarpe išgamų, išdavikų, kurie mielai priešui patarnavo ir dabar tarnauja.

Sios įžangos visai nereiktų, nes visi suaugę Lietuvos praeitį ir dabartį žinome. Bet kas iš to, kad žinome — ir žinodami kaip kurie einame klystkeliais; nepaisome praeities pamokų, ardome tarpusavio vienybę, leidžiamės klaidinami arba tikime svetimųjų melui!

Išlikę užsienyje Lietuvos diplomatai su esančiais tremtyje veiksniais pripažino, jog šiuo metu organizuotas bendradarbiavimas su okup. Lietuva neįmanomas, nes ten nėra lietuviškų organizacijų, nėra su kuo užmegsti ryšių ir kultūringai veikti. Paskirų asmenų bendradarbiavimas su giminėmis, draugais, net pažįstamais nesmerkiamas.

Pasirodo, kad tremtyje esančių veiksmų bendras nutarimas nevisiems patinka: kaikuri organizacijos ir kaikurie dvasiškai trokšta su okupuota Lietuva platesnių ryšių ir bendravimo. Jau dalis mūsų sportininkų praeitais metais spiovė ir visus nutarimus ir patarimus, ir nuvyko į pavergtąją Lietuvą sportuoti. Ką jie ten laimėjo, mūsų spaudoje nebuvo paskelbta. Spėliojama, jog nieko, tačiau kalbama, jog juos ten pašiepė, įtarė šnipais ir nepageidaujama. Žinoma, spėlioti visai galima, bet tikrąją tiesą vargu greitai sužinosime. Oficialiai žinių paskelbė Vilniuje leidžiamas Kultūrinių ryšių su užsienio lietuvišiais komiteto "Gimtasis kraštas" Nr. 13(61) š. m. kovo 28 d. paskutiniame puslapyje tokią:

— Krepšininkų padėka. Amerikos lietuvių krepšininkų, viešėjusių praeitį vasarą Lietuvoje, vadovai Raimundas Mieželis ir Rimantas Dirvonis atsiuntė Lietuvos krepšinio federacijos pirmininko Stasio Stonkaus

(Nukelta į 3 psl.)

J. Pr.

Jau išėjo iš spaudos ir galima gauti knygų rinkoje

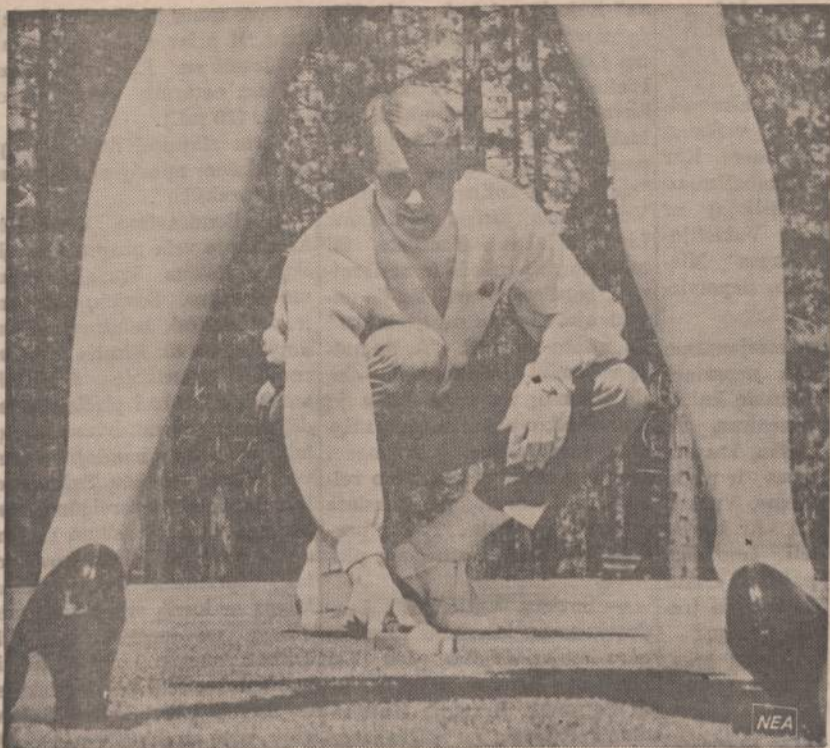
AMERIKOS LIETUVIŲ POLITIKA

Dr. Kazio Šidlausko knyga apie Amerikos lietuvių pastangas daryti įtakos į krašto politiką. 102 psl. Kaina \$1.50

knygos bus išsiųstos, jei \$1.50 čekis arba Money Order bus pasiųstas tokiu adresu:

NAUJIENOS,

1739 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60609

Nebraskoje įvyks valstijos golfo turnyras South Tahoe miestelyje. Golfinkas Rick Barry stengiasi taip padėti sviedinį, kad galėtų įmušti jį į duobelę. Iš paveikslėlio matyti, kad golfinkai pasirinko pačias gražiausias Nebraskos apylinkes.

Nevisi semiamės stiprybės iš praeities

(Atkelta iš 2-ro psl.)

vardu laišką, kuriame dėkoja už komandos priėmimą respublikoje:

„Amerikos lietuvių turistinės grupės, kurią sudarė krepšinio žaidėjai, vardu nuosirdžiai dėkojame Lietuvos krepšinio federacijai už sudarytą sportinę programą ir vaišingą priėmimą Lietuvoje“.

— Toliau rašoma, jog savo kelionę laiko pasisekusia: „Sužaistos rungtynės su Lietuvos komandomis ir kartu praleistos valandos mums visuomet paliks nepaprastai šviesius prisiminimus“.

— Padėkos laiško autoriai reiškia viltį, jog užmegstus malonius ryšius galės ateityje toliau plėsti.

Kad tie mūsų „kovotojai dėl lietuviškos kultūros ir laisvės Lietuvai“ buvo vaišingai priimti, gal abejoti ir neverta, nes jie buvo pirmieji, kurie „pralaužė ledus“ į tariamąjį kultūrinį bendradarbiavimą su okupantų iškamšomis. Galima tikėti, kad jie ten skaniai valgė ir gėrė, na, gal po komsomolę ir kitą prie šalies pasodino. O kogi tokiems sveikiems, stipriems ir gražiems vyriokams daugiau reikia? Aišku, jiems tas ir „paliks nepaprastai šviesius prisiminimus“. Ne vien tik šviesius prisiminimus, bet ir viltį užmegstiems maloniems ryšiams plėsti. Argi verta tų senių, nuo pažangaus gyvenimo atsilikusių nutarimų ar patarimų paisyti, kai kūne jaunas kraujas verda, kunkuliuoja ir nepakenčia jokių varžtų, kokie jie bebūtų, tautos ar valstybės, moralės ar žmoniškumo? Bet neįtikėtina, kad jie ten žaidė su Lietuvos komandomis. Gal jos sudarytos iš lietuvių, bet ant savo sportinių drabužių turėjo žymę

„СССР“, tai Sojūza Sovietkich Socialističeskich Respublik, tai Sovietų Rusijos imperijos vardą.

Telydi juos bolševikinio komunizmo tiesa ir šviesa.

Lietuva rusų okupuota ir įvesta bolševikinio komunizmo arba sovietinė santvarka, valdoma marksistinės - lenininės kompartijos centro komiteto iš Maskvos. Valdžia despotiška. Kiekvienoje į Sov. Rusiją inkorporuotoje valstybėje, taigi, ir Lietuvoje, kompartija turi savo skyrius, kurie be SSKP CK nieko negali daryti — klusniai turi pildyti Maskvoje padarytus nutarimus, išleistus įsakus ar patvarkymus. Už mažiausią nukrypimą nuo partijos linijos lydi didelė grėsmė. Be kompartijos, dar yra Lietuvoje komsomolų (lietuviškai — komjaunimo), profsąjungų ir mopro skyriai, kurie priklauso kompartijai. Šioms organizacijoms nemažai priklauso ir lietuvių, bet jos yra rusų, sovietiška tarant, lietuvių „vyresniojo brolio“. Kalbos apie lietuviškumą Lietuvoje yra melas, o faktai patvirtinti duodami pavyzdžiai.

Gerai žinome, kad Telšiai yra Lietuvoje ir ten gyvena lietuviai, bet vietinei veldžiai vykdyti ir jos veiksmus prižiūrėti, prisijūsti rusai. Vistiek didžiausią daugumą sudaro lietuviai žemaičiai. Dabar paimekim ir atsiverskim „Mūsų Lietuvos“ IV tomo 39 psl. ir pažiūrėkim, koks virš universalinės krautuvės užrašas. Aiškiausiai rusiškai rusiškais raidėmis: „Univermag „Majak“, — lietuviškai nieko nėra.

Okupuotoje Lietuvoje išleistas Vilniuje 1967 m. Vytauto Petkevičiaus romanas „Apie duoną, meilę ir šautuvą“. Joje kalbama apie komjaunimo mokslėivių veiklą: žmonių sekimą, teikiamą čekistams pagalbą ko-

vojant su lietuviams partizanais ir meilę. Kad geriau pažinus komjanimą ir kaip jis auklėjamas, pateikiamos kelios citatos.

— ... O profsąjungos, aš tik kariuomenėje sužinojau, — tai komunizmo mokykla. Bet komjaunimas dar aukščiau užgriebia: jis — priešakinis darbo ir valstiečių jaunimo būrys, partijos pagalbininkas ... (37 psl.).

— ... Aš su tavimi kaip su savu, o tu, matai ... Komprieviet!

— Komprieviet! (Komprieviet reiškia su komunistiniais linkėjimais. J. M.) (40 psl.).

— Ne! Atėjau pas tą pamaišę pagalbos, o jis kaip papūga — komprieviet, su komunistiniais linkėjimais ... Tiek ir težino ...

— Jūs Gaigalo nemėgstat? Jūs jam ne draugas?

— Tegul šunes su juo draugauja, komprieviet! (85 psl.).

Ar Neprikl. Lietuvoje pavaršarininkų, ateitininkų, jaunalietuvių ir kitų organizacijų būstinėse buvo ginkluoti budėtojai? O komjaunimo, prašau:

— ... Nieko nelaukdamas, vienmarškinis išbėgau į gatvę ir pasukau komjaunimo pusėn. Budintis nenorėjo įsileisti.

— Valstybinės santvarkos reikalas, — uždusęs aiškinau jam, — užprašiau į vidų ... Pačiupęs vieną anoniminių laiškų su besišypsancia kaukuole, vėl neriau atgal.

— Stok, šausiu! — rėkė įkandin budintis, bet mano ir pėdos ataušo. Atsikvėpiau tik gimnazijos raštinėje ... (87 psl.).

Toliau pasakoja: Ji buvo vyresnė už mane ir, rodos, aštuntokė, todėl labai išdidžiai drėbtelėjo:

— Chamas!

— Chamas ne chamas, o tašę padėk ant stalo.

— Kas čia, apiplėšimas?

— Krata ... (89 psl.). (Tai komjaunuolis darė kratą pas įtartą mokinę. J. M.)

„... Dar ilgai nesuvokiau, ar tas žodis reiškė ironiją ar kerštą, ar padėką, tačiau tardytojas nuo manęs neatstojo ir prašė padėti.

— Klausyk, gal ji dar ką nors žino?

— Belgi ji jau nuteista.

— Juokai, jei reikės, dar kartą nuteis, — atsakė jis ir paprašė įvesti Domicelę (99 psl.).

Taigi, pas sovietus galima teisti ir teisti, kol nusibos.

— Duodam dvi dienas, — išsikvietęs pasakė antras sekretorius Dubovas. — Tik dvi. Rezultatus pranešti man. (113 psl.). (Kaip taisyklė, komunistinių organizacijų Lietuvoje esti pirmieji sekretoriai lietuviai, bet faktiniai pirmieji, yra antrieji ir rusai, tai vyriausieji.

— O vieną gražią dieną aš sužinojau, kad Bičius dirba pagelbinėj milicijoj ir kiekvieną penktadienį lanko sportinės savignybos ratelį, kuriam vadovauja vienas patyręs čekistas, sporto meistras. (115 psl.).

— ... Einam aplankyti, juk mudu komunistais ruošiamės būti ir keršyti neturim teisės. Kaip Dzeržinskis pasakė? Šaltas protas, karšta širdis ir švartios rankos ... (187 psl.).

Komjaunuolis įsimylėjęs „buožės“ dukterį, tai dabar svarstomas jo likimas: „... Galvokime logiškai: jis ruošiasi kariauti su klasiniu priešiu ir pats leidžiasi supančiojamas tos priešiškos klasės atstovai. Kaip galės prieš juos pakelti ranką? Juk Stašinas moko pirma neapkęsti, o tik paskui mušti“. (241 psl.).

„Tu pirmiausia pasistenk nusikaltėlių paleisti ir, jeigu niekaip šito negali padaryti, tada bausk visu revoliucinių įstatymų griežtumu“, — prisiminė jis atmintinai išmokus Dzeržinskio žodžius ir atsiduso. Iš pačios širdies (374 psl.).

Ar iš šių citatų matosi bent kas lietuviškumo naudai? Nieko. Garbinami tik žiaurumų viešpačiai: Dzeržinskis, Stašinas ir čekistai, taip pat kas rusiška.

Dabar pažiūrėkime, ar yra kas nors lietuviško vyriausiam ok. Lietuvos organe — kompartijoje. Prieš akis „Komunistas“ Nr. 10 (520) 1967 m. spalio mėn. Lietuvos komunistų partijos centro komiteto žurnalas. Praminas SSSR gauleiteriu A. Sniečkus, Lietuvos KP CK pirmasis sekretorius, parašęs straipsnį „Tarybinių žmonių auklėjimas proletarinio internacionalizmo dvasia“. Šiame straipsnyje ir nebandyk ieškoti ko nors gero Lietuvai ir lietuvių tautai, nieko nerasi, — rasi štai ką:

— Lietuvių tautos likimas nuo seno tvirtais saitais susijęs su rusų tautos, kitų mūsų daugianacionalinės Tėvynės tautų likimu ... (3 psl.).

— Didžiosios Spalio socialistinės revoliucijos pergalė Rusijoje, pirmosios pasaulio darbininkų ir valstiečių valstybės susikūrimas atvėrė lietuvių tautai kelią į socialinį ir nacionalinį išsivadavimą ... (4 psl.).

(Nukelta į 4-tą psl.)

Nevisi semiamės stiprybės iš praeities

Atkelta iš 3-čio psl.)

— Tarybų Lietuvos įstojimas į TSRS sudėtį užtikrina jos liaudžiai laisvę ir nepriklausomybę, visapusišką jos ekonomikos ir kultūros išvystymą. Kelias, kurį lietuvių tauta nuėjo, būdama broliškoje tarybinėje šeimoje, kalba apie TSKP lenininės nacionalinės politikos teisingumą, apie įstabią mūsų šalies tautų draugystę... (5 psl.).

— Viso mūsų gyvenimo atmosfera — internacionalizmo atmosfera. TSRS tautų draugystė visų pirma užtikrina sėkmingą bendrą komunistinės statybos uždavinių sprendimą... Dvidešimt septynerius metus mūsų respublika yra TSRS sudėtyje. Šis laikas visai lietuvių tautai buvo ilgaamžių lūkesčių išsipildymo laikas. (7 psl.).

Ir taip pilnas straipsnis visoklausių svaichiojimų, be galo ir be krašto. Bet dar nuostabiau: straipsnio pabaigoje rusiškai atspausdinta "Komunist" No. 12. Ką tai reiškia? Reiškia tą, kad tas straipsnis perspausdintas iš Maskvoje leidžiamo "Komunist" žurnalo. Šį straipsnį A. Sniečkus nefiesioginiai parašė lietuviškai "Komunistui" — jis galėjo parašyti rusiškai, o kai ten praleido, tuomet galėjo daryti vertimą ir spausdinti lietuviškame.

Antras žinomas rusams tarnaujantis kompartijos narys E. Mieželaitis, Lenino premijos laureatas, tame pačiame "Komuniste", straipsnyje "Komunistinis žmonių renesansas" taip yra parašęs:

— Tačiau šiandien dar negalima ramiai ir su olimpiniu ramybe kalbėti ir rašyti apie žmogų. Dar širdyje beldžia milijonų pelenai, tų milijonų, kurie mirė kankinių mirtimi, patologinio antihumanizmo, kanibalizmo, tapusio sistema ir filosofija, vardan. Pikoji dvasia, įkvepianti visapasaulinį žudynių orgiją, yra daugiaveidė. Šiandien ji, visų pirma, veikia, prisidengusi skepticizmo kauke, nuodija planetos atmosferą baisiais neviltes ir nepataisomo vienišumo narkotikais... Komunistai — dvidešimtojo amžiaus humanistai — auklėja trečiojo tūkstantmečio žmogų... Ateities laikų istorikai, be abejo, pavadinis Spalio erą didžiuoju Komunistiniu žmonių ir žmogaus Renesansu. (19 psl.).

Nors Mieželaitis viską taiko Vakarams, bet Vakarami suprantama, kad milijonų pelenai, mirusių neprašomose kančiose liguisto nežmoniškumo, žmogėdriskumo, sovietiniuose kalėjimuose ir "Ze-Ka" neapimamuose plotuose, vergų stovyklose, beldžiasi į bolševikinio komunizmo arba sovietų širdis, kuriems piktoji dvasia įkvėpusi troškimą visapasaulinį žudynių orgijos, tačiau veikime siekiant tikslo pridengto žmoniškumo kauke. Ne kas kitas, o bolševikinis komunizmas išmo-

kė Vokietijos nacių nežmoniškų ir žmogėdriskų veiksmų griebtis prieš savo priešus. Kur pirma prasidėjo kanibalizmas, Rytuose (Sovietų Rusijoje) ar Vakaruose (Nacių Vokietijoje)? Žinoma, "draugas" Mieželaitis tikrojo fakto nepatvirtins.

Kompartijos ir komjaunimo vadovai nė žodelio nepratarė apie Lietuvos ir lietuvių kultūrinį įnašą tautų gyvenime, tik garbina kas sovietiška, kas rusiška, visas blogybes ir pačių kaltes verčia kitiems, Vakarų laisvajam pasauliui. Ar komunistai gali išauklėti žmonišką žmogų? Ar iš pateiktų citatų nesimato, kaip jie auklėja trečiojo tūkstantmečio žmogų?

Rodos, visiems aiškiai žinoma ir suprantama, kad okupantas toleruoja tik tą, kas yra jo naudai, bet kaikurie mūsų žmonės vistiek trokšta ir atsargia užuomina siekia pritarimo kolaboracijai. Bene pirmieji metėsi keli ryšius megsti su okupantu Santaros - šviesos išsišokėliai. New Yorke jie jau savo tarpe turėjo su okupantu agentu Vladimirovu kažkokį pokalbį. Vėliau šios organizacijos nariai ar net skyriai buvo suaukė susirinkimus su paskaitomis skiepįjant mintį, jog su okupuota Lietuva reiktų bendradarbiauti. Tą pačią mintį kėlė 1968. II. 23 atvykęs iš Kanados Montrealio į Čikagą kun. dr. F. Jucevičius. Jis Jaunimo Centre 8 val. vakare skaitė paskaitą, kuria lietuvius suskirstė į ultra-patriotus, nieko gero Lietuvoje nematančius, ir ultra-partiečius, tik Maskvai linkiojančius. Jis pareiškė, kad tautai laisvę gali nuvesti arba reikšti gyvenimą, bet kartu dekadenciją ir mirtį, atseit, pirma liguistai nerviškai pavargti, o paskui, žinoma, mirti. Nelaimė, kun. Jucevičiaus žodžiais, nuveda tautas į mirtį, bet kartais ir į prisikėlimą. Jis pabrėžė, kad mūsų istorinė praeitis tampriai siejasi su rusų tautos likimu. Kun. dr. Jucevičius pakartotojo tą, ką A. Sniečkus parašė "Komunistui" — Lietuvių tautos likimas nuo seno tvirtai susijęs su rusų tautos... (3 psl.).

Gal per daug kun. Jucevičiumi stebėtis nevertėtų, nes komunizmas ir katalikybė yra tarptautinės organizacijos, tad joms tautiškas ir tautinės valstybės beveik kliuviniai siekiant savų tikslų. Aišku, galime didžiuotis, kad turime savų kunigų, kuriems dvasiniai reikalai ir tautiškas neatskiriami. Kas gali užmiršti arkivysk. Rainį, vyskupus: Valančių, Karevičių ir kt. prelatus ir kunigus: Maironį, Jakštą, Tumą-Vaižgantą, Šaulį, dar mūsų tarpe esantį prel. kun. Mykolą Krupavičių ir daugelį kitų, mums malonių kunigų. Bet yra nemaža tokių kunigų, kurie spiauna ant lietuvių ir Lietuvos ir gailisi, kad jie esą lietuvių kilmės!

Daug kas nustebo, kai su paskaita "Bendravimas su Lietu-

va" išėjo ir net ta tema brošiūrą parašė V. Vaitiekūnas, dirbęs Lietuvos laisvės komitete, o Lietuvių fronto bičiuliai išleido. Savo brošiūroje jis sukasi, raitosi, aiškiai savo troškimo nepasako, bet... rusiškai tarant, "chočetsia i kolitsia". Jeigu p. Vaitiekūnas dirbęs politiniame Lietuvos laisvės komitete, tai turi suprasti reikalą ir nesikraipyti, bet tiesiog tarti, ko jis pageidauja. Tačiau neatrodo, kad jis norėtų suprasti. "A, tie mūsų veiksniai ir diplomatai — ką jie išmano; na tegul būna jų nutarimai, o aš, arba mes, miglotai pasiūlykime visuomenei svarstyti bendradarbiavimo reikalą su Lietuva, gal gausime pritarimą, o tada..." Ir pradėjo visuomenės smegenų plovimą.

— Sovietų "kultūrinis" bendravimas su laisvuju pasauliu nėra naujas dalykas. Jau 1925 Maskvoje buvo sudaryta Sovietų Sąjungos Draugija Kultūriniam Ryšiams su Užsieniais... (1 psl.).

Jūs, durneliai, kogi baidotės! — ...Draugijos rūpesčiu ne vienas užsienietis turistai buvo sužavėtas tuo, ką patyrė Sovietuose... (1 psl.).

— Nepriklausomos Lietuvos kultūriniam bendravimui su Sovietų Rusija vykdyti 1929 Lietuvoje buvo sudaryta Draugija SSSR Tautų Kultūrai Pažinti. Jos paskutinis pirmininkas buvo Justas Paleckis. (2 psl.).

Kokie gi rezultatai to bendravimo? Justas Paleckis atliko svarbiausią rolę Lietuvos nepriklausomybei palaidoti, Liūdas Gira ir Salomėja Neris rašė Stalino garbei himnus, ir dar keleta ar keliolika mielai patarnavo ar ir dar tarnauja bolševikiniam komunizmui, smaugiančiam mūsų tautiečius Lietuvoje.

— Amerikai pagrindinis bendravimo motyvas yra "tiltų" statymas į uždargi sovietų visuomenę, Sovietų Sąjungos — svetima valiuta, kapitalistinės technologijos pranašumų patyrimas, sovietinės sistemos ir politinės koegzistencijos propaganda. (3 psl.).

Ko gi užsienio lietuvių pasiūlyti bendraudami su sovietais? V. Vaitiekūnas tiesioginiai ir aiškiai suprantamai neatsako:

— Išsivija privalo savo kamieno. Clevelando konferencijos pirmoji bendravimo tezė, kad "savo dvasiniam, kultūriniam bei tautiniam tapatumui

su savo tauta išlaikyti laisvieji lietuvių privalo kuo glaudžiau bendrauti su Lietuva", rodos, niekam neturėtų kelti abejonių... (16 psl.).

Verta atkreipti dėmesį į p. Vaitiekūno aprašymą "Bendravimo praktika".

— Bendravimo galimybes Amerikoje veik neapžėtos, išskyrus aiškius karinio saugumo objektus. Sovietų Sąjungoje, atvirkščiai, bendravimo galimybes yra tik išimtis iš uždaramo. Amerikoje sovietinis mokslininkas turi plačiausią judėjimo ir bendravimo laisvę, taip pat šaltinių naudojimo laisvę. Kitaip Sovietų Sąjungoje. Pvz. bibliotekos pareigūnas, patikrinęs JAV mokslinio stipendininko turimą bibliotekos kortelę, sprendžia, ar prašomą knygą ar kurią archyvinę medžiagą jam duoti ar neduoti. Toliau, Amerikos mokslinio stipendininko, taip pat ir kiekvieno turistų padėty Sovietų Sąjungoje ypač sunkina Sovietų administracinis priekabumas ir saugumo įstaigos pareigūnų įžūlios pastangos verbuoti KGB bendradarbius. Nežinau kaip 75 procentai amerikiečių mokslinių stipendininkų ir dažnas turistai yra šių KGB pastangų taikiny. Paprastai šios rūšies susidūrimai viešumos nepasiekia. Grįžusieji ir savo "išpažintį" atlikę atitinkamoms JAV įstaigoms, mokslininkai ir turistai (tarp jų yra ir lietuvių) tuos savo ryšius su KGB paprastai baigia be įklampimo ir kitų įklampinimo... (4 psl.).

Ką begalvotum ir ką bekalbėtum, o vistiek iš brošiūros "Bendravimas su Lietuva" matosi, jog p. Vaitiekūnas bendravimo mintį išskėlė kažkieno įtaigojamas, nes jo paduota mintis tik kontroversiją iškelia, konkretaus — nieko nepasakys.

Gal ir klaida, tačiau visa šio su sovietais, — nors sakoma su Lietuva, — bendravimo mintis, atrodo, iškilusi iš kažkurios katalikiškos grupės, ypač tas ryškėja po Montrealyje įvykusios parodos.

Jonas Maziukas

KAI ĮDUKSTA

Mokytojas klausia mokinius: — Koks yra skirtumas tarp induktyvės ir deduktyvės logikos?

Vienas mokinytis atsiliepė: — Kada žmogus įduksta, tai tada jis turi induktyvią logiką, o kai būna ramus, — tai deduktyvią logiką.

J. AUGUSTAITIS

ANTANAS SMETONA IR JO VEIKLA

154 pusl. knyga.

Kaina \$1.50

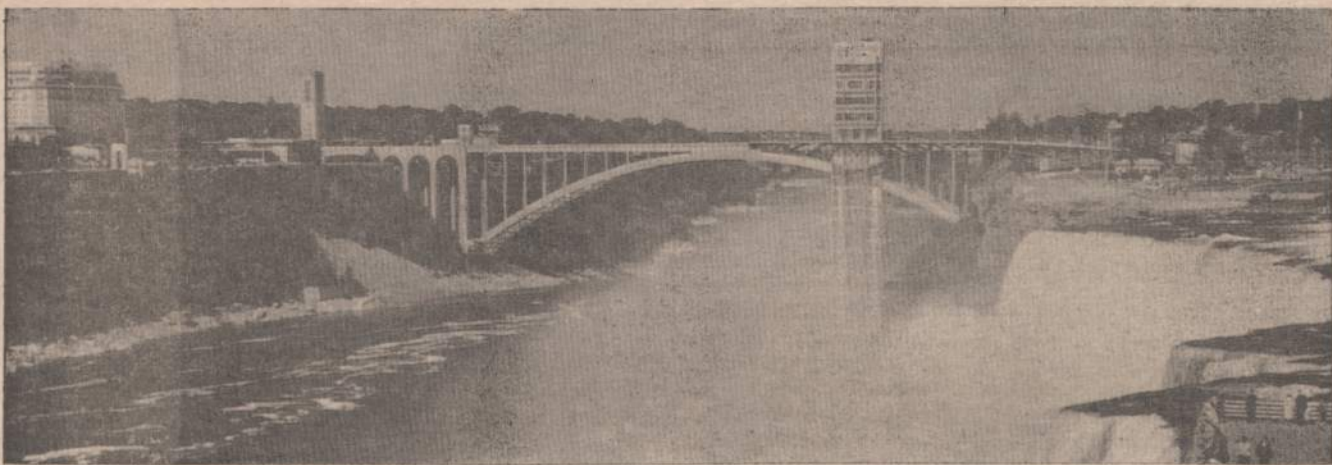
Nei vienas žmogus, noris pažinti nepriklausomos Lietuvos ir Antano Smetonos valdymo laikotarpį, negalės apsieiti be J. Augustaičio paruoštos studijos. Ši knyga būtina kiekvienam, norinčiam pažinti netolimą Lietuvos praeitį. Lietuvoje gyvenusieji ir Smetonos valdymo laikotarpį pažįstantieji žmonės tvirtina, kad J. Augustaitis teisingiausiai ir tiksliausiai aprašė ir įvertino Antano Smetonos veiklą.

J. Augustaičio knygą galima gauti "Naujienose" darbo valandomis. Kas negali užėti "Naujienas", tai prašomas persiųsti \$1.50 čekį arba Money Orderį, pridėdant 20 c. persiuntimui paštu, tokiu adresu:

NAUJIENOS

1739 SO. HALSTED STREET, CHICAGO, ILLINOIS 60608

Gavę pinigus, tuojau knygą pasiūsimė.

Niagaros krioklio vaizdas iš Amerikos pusės. Dešinėje yra vienas iš dviejų Niagaros kataraktų, vadinamas "amerikinis", kur iki paties vandenpuolio briaunos yra atvesta žmonėms platforma. Priešais, viršum Niagaros

upės, anapus Vaivorykštės tilto, yra naujasis observacijos punktas su vandenyje atsimušiusiu pastato atvaizdu. Kairėje pusėje yra Kanada.

NIAGARA VASARA

(Iš Niagara Falls International News Bureau biuletenio)

Pirmas asmuo, kurs statinėje (bačkoje) nusivertė per Niagaros Vandenuolį, buvo moteris, Annie Edson Taylor, kuri šį savotišką pasaulinį rekordą laimėjo 1901 metų spalio 24 dieną. Sekantis buvo vyras, Bobby Leach, gyvas nusivertęs per Niagaros krioklį 1911 metais, bet jo statinė buvo ne medinė, o padaryta iš plieno skardos.

Du rizikuočiai — Jean Lussier 1928 metais ir Nathan Boys 1961 metais naudojosi guminiiais kamuoliais. Trys asmenys žuvo bandydami "nugalėti" šią gamtos galybę, o vienas 7 metų berniukas stebuklingai išliko gyvas: jis srovės pagautas 1960 metais nuslydo kartu su kataraktu į vandens bedugnę, bet buvo vandens išmestas viršun ir išgelbėtas laiveliu žemiau krioklio plaukiojusių žmonių ties Vaivorykštės tiltu. Šie "nugalėjimai" buvo pasiekti Kanados pusėje. Niekas nedrįso bandyti Amerikos pusėje, kur vanduo krinta į akmeninę bazę.

Welland Kanalas, išvestas Kanados pusėje per 6 mylias į vakarus nuo Niagaros Krioklio, padeda okeaniniams laivams apeiti aplinkui Niagaros kataraktus.

Literatūrą ir vaizdus apie Niagarą galima gauti parašant Kanados įstaigai šiuo adresu: INB of the Chamber of Commerce in Niagara Falls, Canada arba Niagara Falls, USA.

Niagaros vandenuolius kas naktį apšviečia dvidešimts milijonų prožektorių įvairiomis spalvotomis šviesomis, kurių yra net 14 spalvų.

Apie 760,000 galionų vandens pavasario ir vasaros metu kiekvieną sekundę nuteka per Niagaros vandenuolius.

Jungtinių Valstybių ir Kanados bendra jėgainė, esanti per 5 mylias į vakarus nuo Niagaros vandenuolio, pagamina po 4 milijonus kilovatų elektros jėgos, kurios užtenka kad šviestų

5 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, MAY 25, 1968

25 metai Golden Globes atžymėjimams

Geriausiu 1967 metų filmu atrinktas "The Graduate"

ALGIRDAS GUSTAITIS,

Hollywoodo Užsienių Spaudos Draugijos narys

Pasaulyje skaitlingiausia užsienio spaudos atstovų organizacija ar tik nebus Hollywood Foreign Press Association (Hollywood'o Užsienių Spaudos Draugija), prieš 25 metus įkurta Hollywood, Calif., kur ir dabar sėkmingai tebeveikia.

Jos nariais gali būti rašantieji filminėmis temomis. Be išimties visi nariai turi redakcijų įgaliojimus. Daugelis jų rašo ne vienam laikraščiui ar žurnalui, bet keletui ar išsamam sąrašui įtakingų leidinių, taip pat radijo, televizijos stotims, žinių agentūroms. Vienas kolega švedas nuolatos rašo 91-am laikraščiui, žurnalui visuose pasaulio kraštuose, taip pat radijui bei žinių agentūroms.

Kartais lietuviškos spaudos redaktoriai zirzia, kai jiems nusiunčiamas rašinio nuorašas. Gi minėtieji spaudos bendradarbiai tokių nuorašų padaro po šimtą ar daugiau. Už visus nuorašus gauna honorarą. Jie gyvena geriausiose didmiesčio dalyse, turi automobilius, gerai rėdosi. Viskas už tuos nuorašus.

Dažniausiai jie tų spausdinių negauna. Administracijos siunčia čekius už honorarą. Moka už kiekvieną atspausdintą eilutę. Atsiskaito teisingai, todėl honorarų eigos neseka. Gaila, kad pakenčiamų honorarų nemoka lietuvių spauda.

Nelengva pakliūti į narius

Norintis įstoti į HFPA narius, turi pridėti bent keletą paskutinių laikų atspausdintų rašinių apie filmus. Kartais apie stojantį pasiteirauja filmų studijose. Jei prašina pro valdybos koštuvus (nemaža iš kart atmeta), tada norinčiojo įstoti pavardė pateikiama specialiam narių

40 milijonų elektros lempučių po 100 vatų kiekviena.

Niagaros upė, kuri iš Vandenuolio teka į šiaurę, jungia Erie ir Ontario ežerus.

◆ Niagaros krioklys Amerikos pusėje yra 182 pėdų aukščio. Krioklys Kanados pusėje, vadinamas Arklio Pasaga, yra 176 pėdų.

susirinkime, kur jis ar ji pagrindiniu panagrinėjamas. Tada atiduodama visų pilnateisių narių balsavimui. Prieš keletą mėnesių buvo priimta pora naujų, iš Azijos ir Europos. Vienas europietis, turintis bemaž milijoninės spaudos tiražo atstovavimą Hollywood'e, buvo priimtas vos dviejų balsų persvara.

Šiuo laiku Hollywood Foreign Press Association savo sąrašuose turi 108 narius, atstovaujančius daugelį valstybių. Niekas tiksliai negali apskaičiuoti visų jos narių spaudos tiražą, skaitytojų, bet manoma, yra virš 500 milijonų žmonių.

Lietuvių spaudą šiuo kartu atstovauja vienas asmuo. Yra vienas latvis (Anšlavs Englitis). Deja, nėra nė vieno esto, nėra nei vieno lenko, nėra gudo, nei ukraino, nei ruso, nėra čekoslovakos, nėra albano, nei vengro. Bet yra du jugoslaviai. Viena maloni ponia amerikietė rašo čekoslovakų, lenkų, vengrų spaudai. Kita, sovietų kontroliuojama žmonijos dalis, tiesioginio ryšio su Hollywood'u neturi.

Visa eilė HFPA narių rašo ir kitokiais klausimais: kultūrinė-

mis temomis, politika ir kt. Nemaža jų yra taip pat ir rašytojai, knygų autoriai. Į tokius ne kartą kreipiausi man rūpimais lietuviškos tematikos klausimais. Parašė. Manytina, buvo išspausdinta, nors, kaip sakiau, nedaugelis gauna jų bendradarbiaujamą spaudą.

HFPA valdyba renkama kas metai. Mane priėmė pirmininkaujant švedei. Dabar pirminku yra žydas, veiklus ir gana bičiuliškas lietuviams. Paprašytas rašė apie lietuvius. Vieną iškarpa iš žydiško laikraščio anglų kalba buvo man atsiuntęs.

Hollywood Foreign Press Association žinoma visame filmų pasaulyje

Nors HFPA tiesioginio ryšio neturi su Sovietų Sąjunga bei jos satelitais, bet jie ten gerai žino šią organizaciją, nuolat siunčia per savo ambasadas jų geriausius filmus pasižiūrėjimui, vildamiesi gauti "Golden Globes" atžymėjimą.

Visas Hollywood'as gerai žino HFPA, jos nariams teikia įvairias privilegijas, siunčia kvietimus.

Nariai gauna laiškus iš filmų studijų, režisorių, autorių, aktorų pasiūlymų balsuoti už jų filmus, kartais net sakydami

(Nukelta į 6 psl.)

SLA SUSIVIENIJIMAS LIETUVIŲ AMERIKOJE

SLA — jau 80 metų tarnauja lietuvių visuomenei ir išmokėjo daugiau kaip SEPTYNIUS MILIJONUS dolerių savo apdrausimams.

SLA — didžiausia lietuvių fraternalinė organizacija — duoda gyvenimo apdraudą ir ilgoje pašalpa, kuri yra pigi, nes SUSIVIENIJIMAS neieško pelno, o teikia patarnavimus savitarpinė pagalbos pagrindu.

SLA — jau turi daugiau, kaip tris su puse milijono dolerių kapitalą, tad jo apdrauda tikra ir saugi. Kiekvienas lietuvis čia gali gauti įvairių klasių reikalingiausius apdraudas nuo \$100.00 iki \$10,000.00.

SLA — jaunimui duoda gerą Taupomąją Apdraudą - Endowment Insurance, kad jaunuolis gautų pinigų aukštojo mokslo studijoms ir gyvenimo pradžiai.

SLA — duoda VAIKAMS ir jaunuoliams labai pigią TERM apdraudą: už \$1,000.00 apdraudos tik \$3.00 mokesčio metams.

SLA — AKCIDENTALĖ APDRAUDA naudinga visokio amžiaus asmenims, rekomenduojama lietuviškų KLUBŲ ir draugijų nariams. Už \$1,000.00 akcidentalės apdraudos mokeskis \$2.00 į metus.

SLA — kuopos yra daugumoje lietuvių kolonijų. Kreipkitės į kuopų veikėjus ir jie plačiau paaiškins apie SUSIVIENIJIMO darbus.

Gausit spausdintas informacijas, jeigu parašysit:

LITHUANIAN ALLIANCE OF AMERICA

307 WEST 30 STREET, NEW YORK, N. Y. 10001

25 metai Golden Globes atžymėjimams

(Atkelta iš 5-to psl.)

kodėl. Artistai atsiūčia nuotraukų iš filmų, pažymėdami, kur jis ar jina.

Lietuviams atrodytų keistoka, jei koks rašytojas ar režisorius prašytų balsuoti už jį, pabrėždamas primirštas dorybes. Užsieniečiuose tai nieko nepaprasto. Net lietuviai jau apsiprato, kad politikas kelia save ar savo laikomą požiūrį. Galimas dalykas tėra laiko klausimas, kai atrodys visai natūralu leidyklai, režisoriui ar autoriui pasiūlyti geriausiuoju save, ne kitą.

"Golden Globes" (auksiniai globusai) yra vienkartiniai metiniai atžymėjimai geriausiems filmams, jų dalyviams. Tai auksinį globusą vaizduojanti stovytelė ant pakopos. Išties metus žiūrime įvairių filmų. Geresnieji pasilieka atmintyje. Metų pabaigoje pradėdama jų sijojimas. Vėliau parinkimas. Dėl jų balsuojama. Vėl atrenkami. Vėl slapta balsuojama. Pagaliau vasario mėnesio pradžioje, didžiajai amerikiečių televizijos kompanijai NBC leidžiant per visas savo stotis visoje Amerikoje, parinkta įstaiga suskaičiavusi gautuosius HFPA narių balsus, viešai paskelbia laimėtojus.

"Golden Globes" vertingesni už išreklamuotus "Oscarus"

Žymieji filmų artistai ne kartą viešai pareiškė, kad iš viso pasaulio atvykusių spaudos atstovų atžymėti filmai "Golden Globes" yra vertingesni už vien Hollywood'o žmonių nusipręstus žymenis "Oscarų" vardu.

"Golden Globes" duodami balsuojant ne dėl įdėtų pinigų, gal milijonų, ne dėl kokios asmeniškios kibirkštėlės, sutarties paremtos gausybe pinigų, bet pašaliečių, atstovaujančių marga, įvairių rasių, įvairių religijų, skirtingų kultūrų nuomonę. Niurnėdami su tuo sutinka ir Hollywood'o valdytojai, nors apie tai viešai vengia išsireikšti.

Betgi turėdami milijoninius milijonų kapitalus reklamai, tūkstančių tūkstančius kino teatrų, kasdien skelbdami jų filmų garsinimus apmokėtais skelbimais viso pasaulio spaudoje (kodėl tokių skelbimų nepasistengia gauti lietuvių spauda?), stengiasi užslopinti "Golden Globes" filmus, piršdami savo gaminius. Net lietuviška spauda, vertindama filmus, dažnai lengvapėdiškai kabinėjasi už "Oscarų", pražiopsodama "Golden Globes" laureatus.

Penki "Golden Globes" už "The Graduate" filmą

Tai iš tiesų geras filmas, pripažintas geriausiu perėjų metų filmu. Gavo "GG" už: geriausią režisūrą — Mike Nichols; už geriausią artistę — Anne Bancroft; už geriausį muzikinės komedijos filmą, geriausią naują artistą — Dustin Hoffman; už

geriausią pradedančią artistę — Katharine Ross.

Išskirtinas naujas filminis talentas Dustin Hoffman, vaidinantis gimnaziją baigusį drovų jaunuolį, kurį į savo meilės pinkles bando pagriebti vidutinio amžiaus moteris (Anne Bancroft), ir pagaliau paglemžia ją. Bet jis palieka meilužę ir įsimyli jos dukrą (Katharine Ross). Nors ten kai kas sukasi apie lovą, bet pigaus sex ten nėra. Savotiška, gražiai įpinta komedėjiška filosofija, suaugusių žiūrovus stebinanti, juokiant. Turi neblogą moralę. Pamatykite, bet tik nuo filmo pradžios. Tik suaugusiems.

HFPA savo narius primygtinai prašė žiūrėti filmo "Guess Who's Coming to Dinner". Ir laiškais, ir telefoniniais kvietimais. Pamačius vėl skambino, ar tikrai matėme.

Filmas atbaidantis, nevykusi baltųjų juodųjų žmonių maišymo fabrikacija. Dirbtina, netikra, išpūsta. Filmas buvo įrašytas "Golden Globes" apdovanojimui, bet suskaičiavus balsus nelaimėjo nei vieno "GG". Dėl to kai kuri Hollywood'o spauda paplojo. Betgi kai kurie žiūrėjo užsieniečių spaudos atstovų reakciją brukamai rasių mišrainei.

Hollywood'o filmų režisierius Stanley Kramer į filmą prisipašė garsenybes: Spencer Tracy, Katharine Hepburn, juodąjį Sidney Poitier. Jauni artistai be pasirinkimo ima jiems leidžiamas roles, bet seni, pagarsėję filmų vilkai partijas renkasi.

S. Tracy filmavimo metu buvo paurisios sveikatos, jautė artėjančią mirtį. Jis norėjo tame filme vaidinti, kaip ir K. Hepburn. Jiedu stengėsi visomis išgalėmis, bet teisėjo segregacinis šnypštukas. Gaila ypač S. Tracy, kurį gerbiau ankstesniuose jo filmuose. Ir K. H. Bet su šiuo filmu, lietuviškai pavadintinu "Spėk, kas ateis pietų", įsigyvenimo, įtikinimo, meniškumo atžvilgiais jie stipriai nuslydo žemyn. Aukštyne būvusiems toks paslydimas sunkiai beatitaisomas.

Jų ten vaidintas nuoširdumas, pasirodo, nebuvo gilus nei jų dviejų pačių gyvenime. S. Tracy ir K. Hepburn buvo artimi draugai, lankydavosi vienas pas kitą, jam sergant ji atvykdavo jo lankyti, gal slaugyti. Bet jam numirus, nepasirodė jo laidotuvėse.

"Oscarų" šeiminkai šį filmą pasiūlė net dešimtyje kategorijų aukštam atžymėjimui. Keleta jų visgi apdovanojo, įskaitytinai ir K. Hepburn. Bet ji nebuvo išskilmėse "Oscarui" priimti.

Jeigu nori sužinoti naujaušias ir tikriausias žinias, kas dedasi pasaulyje ir okupuotoje Lietuvoje — skaityk dienraštį "Naujienas".

Atsiūsta paminėti

Petras Matekūnas. TEN GINTARELIAI. Dainorėlis atžalynui vienam, dviem ir trim balsais su fortepijono palyda. Redagavo komp. J. Žilevičius. Viršelį piešė Audronė Bartytė. Autoriaus lėšomis išleido ALRK Vargonininkų S-ga, Elizabeth, N. J.

Tai yra tikrai gerai paruoštas, švariai išleistas didokas iš 24 puslapių su žalia aplanka sąsiuvinys, kuriame sudėta 20 dainų dainelių su gaidomis kaip pasakyta vienam, dviem ar trim balsams su fortepijono palyda. Dainų kūrėjai Jonas Mi-

nelga, Vytė Nemunėlis, Marija-Zita Girginaitė, Pranas Imsris, Gražina Tulauskaitė, Alvyda Guobytė, Sonė Rožytė, Leonardas Žitkevičius, Algis Kalvelis, Stasys Džiugas, Zigmas Gavelis, Leonardas Žitkus, Dalė Koklytė. Keli aیلėraščiai be autoriaus.

"NAUJIENAS" SKAITO VISŲ SROVIŲ ŽMONĖS: DARBININKAI, BIZNIERIAI, PROFESIONALAI, DVASININKAI, VALSITYBININKAI, MOKSLININKAI, JIE ŽINO, KAD "NAUJIENOS" PADUODA TEISINGIAUSIAS ŽINIAS IR GERIAUSIUS RASTUS.

Jeigu jūs siunčiate vietoj apmokamais munitais siuntinius į U. S. S. R., jums kyla sekantys klausimai:

1. Kas yra GLOBE PARCEL SERVICE, Inc.?
2. Kodėl ta įstaiga privilegija tiek daug klientų visose Jungtinėse Valstybėse?
3. Kaip GLOBE PARCEL SERVICE, Inc. padeda savo klientams.

Jūsų žiniai čia yra atsakymai:

1. GLOBE PARCEL SERVICE, INC. yra firma pripažinta VNESH-POSYLTORG siūsti vietoj apmokamais munitais siuntinius į visas Sovietų Sąjungos vietas.
  2. GLOBE PARCEL SERVICE, INC. teikia savo klientams geriausį ir patikimiausį patarnavimą per paskutinius 37 metus, ko pasėkoje firmos klientų skaičius auga iš metų į metus.
  3. a. GLOBE PARCEL SERVICE, INC. supakuoja ir išsiūnia savo klientų siuntinius po 24 valandų nuo priėmimo.
b. Specialiai paruošti tarnautojai, kurie patikrina kiekvieno siuntinio turinį ir nustato apmuitavimą.
c. GLOBE PARCEL SERVICE, INC. duoda siuntiniams visokias atvėjais pilną siuntinio apdraudą.
d. GLOBE PARCEL SERVICE, INC. pristato pasirašytą pakvitavimą kiekvienam siuntiniui.
- GLOBE PARCEL SERVICE, INC. yra įgaliotas priimti užsakymus Sovietų pagamintoms prekėms: automobiliams, šaldytuvams, televizijos aparatams, rūbams, batams, maistui ir t. t.
- Jeigu jūs nebandėte mūsų patarnavimo — isitikinkite! Aplankykite, arba susiriškite su vienu iš mūsų skyrių didesniuose U. S. A. miestuose, (kurie turi didelį pasirinkimą prekių jūsų patogumui) ir jūs turėsite daug naudos iš mūsų patyrimo.

GLOBE PARCEL SERVICE, INC.

716 WALNUT STREET PHILADELPHIA, PA. 19106
Tel.: 215 — WA 5-3455

SKYRIAI:

PHILADELPHIA, PA. 19123 632 W. Gerard Avenue WA 5-8878	MILWAUKEE, WIS. 53215 3036 S. 13 St. 414 EV 3-1485
BALTIMORE, MD. 21224 3206 Eastern Avenue DI 2-2374	MINNEAPOLIS, MINN. 55414 217 E. Hennepin St. FE 2-4908
SO. BOSTON, MASS. 02127 390 West Broadway AN 8-8764	NEW BRITAIN, CONN. 06052 97 Shuttle Meadow Ave. 224-0829
CHICAGO, ILL. 60632 4102 Archer Avenue FR 6-6399	OMAHA, NEBR. 68107 5524 So. 32nd Street 731-8577
B R A N C H CHICAGO, ILL. 60622 2242 W. Chicago Avenue BE 5-7788	PARMA, OHIO 44134 5432 State Road 749-3033
CLEVELAND, OHIO 44119 787 E. 185th St. 486-1836	PITTSBURGH, PA. 15222 346 Third Avenue GR 1-3712
DETROIT, MICH. 48210 6460 Michigan Avenue TA 5-7560	ROCHESTER, N. Y. 14621 683 Hudson Avenue BA 5-5923
ELIZABETH, N. J. 07206 943 Elizabeth Avenue 201-354-7608	NEW YORK, N. Y. 10003 101 First Avenue OR 4-3930
HAMTRAMCK, MICH. 48212 11415 Jos-Campau Avenue 365-6350	SAN FRANCISCO, CAL. 94122 1236 — 9th Avenue LO 4-7981
KANSAS CITY, KANSAS 66102 18 So. Bethany AT 1-1757	SEATTLE, WASH. 98103 1512 N. 39th Street ME 3-1853
LOS ANGELES, CALIF. 90026 2841 Sunset Blvd. 213 — 382-1568	SOUTH RIVER, N. J. 08882 168 Whitehead Ave. 201-257-2113
VINELAND, N. J. 08360 Parish Hall West Landis Avenue 609 — 691-8423	SPRINGFIELD, MASS. 1840 Main Street, 736-9636, RE 4-8354
MIAMI, FLA. 33137 2755 Biscayne Blvd. FR 9-8712	TRENTON, N. J. 08611 730 Liberty Street LY 9-9163
	WORCESTER, MASS. 01604 82 Harrison St. 617-798-3347

CENTRINĖ ĮSTAIGA NEW YORKE
220 Park Ave. South New York, N. Y. 10003
Tel.: 212 — 982-8410

JURGIS JAŠINSKAS

SPAUDOS PABIROS

(Iš ciklo: "Poetas ir revoliucionierius")

Juliaus Janonio laišakai

Iš išlikusių J. Janonio laišku, viešumai yra paskelbti 7-ni (J. Janonis, Raštai II t., 185-190 psl.). Keturi iš jų nebaigti rašyti, o du — rašyti tą dieną (1917 gegužės mėn. 17 d.), kai jis ėjo mirti. Galimas dalykas, jog Lietuvoje kai kuriuose archyvuose yra dūlėjančių ir daugiau jo laišku, bet jie neskelbiami, nes nepalankūs dabartinei santvarkai. O gal yra kitokių sumetimų arba net apsieidimo? Šitaip galvoti leidžia ir V. Kubiliaus tvirtinimas:

"Janonio biografijoje vis dar lieka baltų dėmių, gana neturtingų faktais gyvenimo laikotarpį. Sakysim, dėčiau nežinome apie jo arešto aplinkybes ir kalinimą. Jei pokario metais gerokai paaiškėjo poeto gyvenimo ir veiklos Voroneže aplinkybės, tai iš Petrogrado laikotarpio faktų ir detalių vis dar labai negausu. Nepakankamai ištyrinėti ir mūsų respublikos archyvai, kuriuose galėtų būti medžiagos, liečiančios Biržų keturklasę ir šiaulių gimnaziją. LKP CK archyve saugomi poeto mokykliniai sąsiuviniai, išrašai iš skaitytų knygų, nebaigtų straipsnių juodraščiai, jo darbo dienos tvarkaraštis, adresai žmoniui, su kuriais jis bendravo. Tačiau ši medžiaga giliau nepatyrinėta". (Pabr. m. J.). Literatūra ir kalba VIII t. 463-4 psl.).

Jeigu ten, archyvuose esanti "medžiaga giliau nepatyrinėta", tai ką tarti apie naujos medžiagos ir naujų faktų paieškosimą apie Janonio gyvenimą Petrapilyje ir jo mirties aplinkybes, bei bastymąsi. (Petrapilis — Dorpatas — Ekaterinoslavas) prieš mirtį?

Šiame cikle skelbiami nauji faktai iš Janonio ir jo namiškių gyvenimo yra tikrai dalis medžiagos, kurią galima būtų surinkti, nes Amerikoje yra nemažas skaičius asmenų, pažinusių Janonį Petrapilyje ir žinančių apie jo gyvenimo, veiklos ir mirties aplinkybes ten. Tas žinias geriausia būtų gauti asmeninio kontakto keliu, nes ne visi ir ne visada paslenka parašyti savo atsiminimus, į kuriuos kreipiamasi. Vertėtų atsidėjus peržiūrėti ir kompleksus kai kurių lietuviškų laikraščių bei žurnalų, kuriuose Janonis bendradarbiavo (Naujoji Gdynė, Skardas, Kova, Naujienos). Juose, galimas dalykas, būtų rasta dar niekur nepaskelbtos ir nežinomos Janonio kūrybos.

Pavyzdžiui, gal retai kam žinoma tas, jog ir Janonio motina, paprasta savamokslė, bandė kurti eilėraščius, rašė straipsnius ir juos spausdino Amerikos lietuvių spaudoje. Janonienė, prižiūrima ir globojama savo dviejų dukterų, ypatingai jaunesniosios — Emilijos, gyveno Amerikoje 1921-47 m.

Štai, prieš mane du pageltę ir smarkiai apsitrynę Naujienų numeriai: "Šeštadienis, gegužės

8, 1937" ir "Penktadienis, balandžio 18, 1947 m."

Pirmajame apie Janonio motiną rašo tūlas T. M.:

"Marijona Janonienė, mirusio lietuvių poeto, Juliaus Janonio motina, kuri gyvena Baltimorėje, Maryland valstijoje. Velionis ją vadindavo "Mamut".

Sūnui Julijui žuvus, Janoniai sumanė atvažiuoti Amerikon, pas savo vyresnę dukterį Marę Rathamel. Norėjo sumažinti sielvartą. Atvažiavo 1919-1920 metais (Netikslumas metuose: Janoniai į Ameriką atvyko 1921 metais. J.), Martynas Janonis, M. Janonienė ir duktė Emilija, kuri vėliau ištėkėjo už M. Railos. Tėvas Martynas mirė du metai laiko atgal. Jis sirgo daug metų ir visą laiką buvo globojamas dukters Emilijos.

Marijona Janonienė yra 67 metų amžiaus. Nors jau senoka, bet gan gyva, tik nieko negali dirbti, nes rankos jau atsiskaidė nuo darbo. Jei kurios durys sunkiai užsidaro, tai net nepajėgia rankeną atsukti. Prie bendros nesveikatos, prisidėjo goiteris kakle. Ji eina lignoninė gydytis.

Nors neilgiausią laiką Amerikoje, tačiau anglų kalbos ir rašto M. Janonienė jau pramokusi. Ji visur nueina, suranda kas jai reikalinga, be jokių perkalbėtojų.

Duktė Emilija, kuri Lietuvoje lankė gimnaziją, net stebisi savo motinos akytumu. Aš ir stebiuosi. Sykį, kalbant apie įvairius dalykus ji manęs paklausė: "Ką manai apie prezidento Rooseveltto planą reformuoti aukščiausį teismą? Ar praeis tas sumanymas?" Tai, štai, kuom ji žingėdauja.

Duktė Marė Rathamel turi nedidelį ūkį netoli Baltimorės. Emilija dirba už siuvėją. Vyriausias sūnus Mykolas gyvena Leningrade, Rusijoje. Emilija daug veikia Lietuvių Moterų Piliėčių klube.

Baigiant, turiu pažymėti, kad velionis Julius turėjo nepaprastą prisirišimą ir meilę prie savo motinos".

Po 10 metų tos žinutės pasirodymo, Naujienų Moterų skyriuje Nora G-nė (Gugienė? J.) pranešė: "Mirė Janonienė". Tame pranešime įdėta ir Janonienės nuotrauka ir išretintomis raidėmis prierašas:

"Baltimorietė Marijona Janonienė buvo šio skyriaus bendradarbė". Toliau: "Iš Baltimorės ateina žinia, kad kovo 21 d. ten mirė Marijona Janonienė, poeto Janonio motina.

Velionę Janonienę pažinau tikrai iš susirašinėjimo ryšyje su moterų skyriaus reikalais. Ji buvo itin simpatinga moteris ir nors nebe jaunų metų, ji domėjosi visa lietuvių veikla ir įvairių švenčių proga šiam skyriui prisidėjo savo eilėraščių ir šiaip straipsnelių. (Reikėtų juos surasti Naujienų kompleksuose! J.).

KRYLOVO PASAKĖČIOS

Vertė Jonas Valaitis

ASILAS IR LAKŠTINGALA

Lakštingalą pamatęs, Asilas ir tarė jai: "Klausyki gi, bičiule". Aš girdėjau žinią, Kad būsi giesmininkė necilinė.

Todėl norėčiau aš mielai Ir pats, išgirdęs tavo giesmę, spręsti, Ar toks iš tikro tavo menas gali būti?"

Lakštingala čia ėmė savo meną reikšti: Ir sušvilpė, ir pūtė savo ji skudutį.

Čia tėsė, lygino, čiulbėjo, Svelniai vėla giesmė silpnėjo Ir tūkstančiu aidų jinai aidėjo. Čia skudučiu vėl pasigirsta,

Tai vėl smulkiais žirnukais ji miške pabirsta.

Kas gyvas atsidėjęs klausės, Auroros giesmininkę mielą atpažinęs.

Nurimo vėjas, tilo paukščių sutartinės,

Net kaimenių, prigulusių, žavėjos ausys.

Piemuo be žado klausės balso karalaitės,

Tik retkarčiais šypsojos savo piemenaitėi.

Nutilo giesmininkė. Ką girdėjęs,

Čia asilas, kakta į žemę įsirėmęs:

"Vertai". Sakau be melo aš šį kartą,

Tavęs be nuobodžio klausyti verta.

O gaila bel, mažyte,

Kad tu mūs gaidžio nepažįsti:

Tu dar šauniu giedotum,

Jei vieną, antrą pamoką jisai tau duotų".

Lakštingala, kai tokį nuosprendį išgirdo,

Pakilo, už devyneto laukų nuskrido.

Apsaugok, Viešpatie, ir mus, Tokių teisėjų teisiamus.

Atsimenu, kaip ji džiaugėsi, kada prieš penkis metus, būdama jau 75 metų amžiaus, ji įgijo Amerikos pilietybę. Kuomet pasveikinau ją tąja proga, tai ji rugsėjo 20 d. 1942 m. man, tarp kitko, parašė: "Teisybė, reikia stengtis, jeigu nori ką atlikti. Jeigu yra noras, tai ir visos kliūtytys yra nugalimos ir niekuomet nėra per vėlai mokytis gero ir naudingo.

Ši senutė ne tik žodžiais, bet ir savo darbais tai įrodė.

Velionė Janonienė rašė man, kad ji gimusi 1867 m. gruodžio 27 d. Šimpeliškių kaime, vėliau gyveno Beržinių kaime, Biržų parapijoje. Amerikon atvyko kartu su savo vyru ir jaunesniąja dukterim 1921 m. liepos 21 d., ir apsigyveno pas savo vyresniąją dukterį Emiliją Railienę ir jos šeimą Pasadena, Maryland". (Netikslumas — Emilija buvo jauniausioji Janonių duktė, o vyresnioji, pas kurią apsiostojo į Ameriką atvykę Janoniai, vardu Marė Janonytė - Rathamel. J.). Marijonos Janonienės vyras ilgus metus sirgo, išgulėjo lignoninėje 11 metų, ir 1936 metais tenai mirė.

Gaila netekus šios, nors ne dažnai rašančios, bet visuomet malonios bendradarbės Marijonos Janonienės. Lai jai būna lengva ilsėtis šios šalies žemėlėje. Josios likusiai šeimai reikiu gilią užuojautą.

Nora G-ė".

Ir pabaigai išrašas iš "Keleivio" iškarpos, kurioje nėra pažymėta nei nr. nei datos:

"Poeto Janonio motinos balsas.

"Gerb. "Keleivio" Redakcija!

Linkiu visam "Keleivio" štabui, visiems darbuotojams ir

rėmėjams laimingų naujų metų ir laimingai sulaukti auksinio jubiliejaus su puse milijono skaitytojų.

Prie progos širdingai dėkoju draugui J. A. Motiejaičiui ir kitiems, kurie užmokėjo už mano prenumeratą. Norėčiau padėkoti jiems asmeniškai, bet nežinodama adresų, reiškiu savo padėkos žodį viešai, per "Keleivį". Su pagarba M. Janonienė ir žemiau toje pat iškarpoje eilėraštis:

"NEZINOM

"Niekas mūsų nežino, Nei viens gali įspėti, Ką neša mums nauji Šie metai pradėti.

Gal laimė mūs laukia,

O gal nuliūdimas —

Kas gali žinoti,

Koks bus kam likimas?

Mes galim tik trokšti,

Tik galim linkėti,

Kad baigtūs laimingai

Šie metai pradėti.

M. Janonienė"

(Bus daugiau: niekur neskelbti Janonio laišakai).

1968. V. 5.
So. Boston, Mass.

ABU GIRTI

Traukiniu važiuo kunigas. Sėdėjo kartu su valkata. Valkata iš kišenės išsiėmė butelį degtinės ir geria. Kunigas valkatą pradėjo barti:

— Negražu žmonėms mantant gerti!

— Tamsta tikrai esi girtas, atsikirto valkata.

— Kaip tai?

— Kalnicrių atbulą užsidėjai!

MENO ŽINIOS

Redaguoja MIKAS SILEIKIS

JURGIS JUODIS — SIMBOLINĖS KRYPTIES DAILININKAS

Ispūdžiai iš apžvalginės parodos

Bičiulis telefonu mane klausia: Ar girdėjai, kad Orentų "69" Meno galerija ruošia vienam juodžiui meno parodą. Tai negirdėtas dalykas, kad Marquette Parke juodžiai parodas ruošų!

Na, dabar, sakau, nusiramink, bičiuli. Parodą ruošia bei globoja Garbės komitetas mūsų dailininkui Jurgiui Juodžiui iš New Yorko.

Dail. Jurgio Juodžio 50 metų amžiaus sukaktuvinė tapybos paroda iškilmingai buvo atidaryta gegužės 10 d. "69" meno galerijoje, 2612 W. 69 gatvė, Čikagoje. Parodos atidarymui vadovavo Val. Šimkus. Kalbas pasakė bei pasveikino sukaktuvininką Juodį Lietuvos gen. konsulas Dr. P. Daužvardis, Prof. dail. Adomas Varnas pasakė gražią kalbą apie dailininko Juodžio kūrybą. Po Varno VI. Mingėla iš Detroito, o pats dailininkas padėjo gausiai atsilankiusiems svečiams ir plateliau apibūdino meno reikšmę bei jo uždavinius tautai ir bendrai meno kultūrai.

Dail. Juodį ligšiol tik "iš tolo" pažinome, o šia proga, iš jo 116 išstatytų aliejais ir temperos kūrinių, galima susidaryti pilnesnį vaizdą. Daugelio metų pa-

stangų ir kruopštaus darbo jo kraitis — "Menas Tėvynei" — tikrai didelis. Daugiau kaip šimtas paveikslų beveik suspaustų vienas prie kito ir virš vieno kito, Orentų galerija dar neturėjo. Šiuo atveju sienos primena paveikslų krautuvę. Jau ir Čiurlionio gan erdvoje galerijoje būtų perdaug, norint, kad kiekvienas paveikslas būtų sau paveikslas, o ne visa siena kaip "vienas paveikslas". Ši kliūtis visą parodą padarė nuobodžia ir monotoniška, nes atrodo, kad visi paveiksai vienodi — mirga spalvų miržuose žirgai, raiteliai, juostos, raudonos, žalios ir geltonos spalvos — viskas arti viens kito. Dailininkas, matomai, norėjo parodyti tai, ką turi, bet ką padarysi, kad patalpa ne visur esti didelė.

Istorija, mitologija ir simbolika

Dail. J. Juodžio kūryboje yra susikaupusių keletas būdingų elementų: pirmoje vietoje judesys, primenąs naują post-surrealistinę bei op art kryptį po Salv. Dadlio ir Arpo. Juodžio paveikslų turinį dominuoja platus erdvės panaudojimas, žaibiškas šuolis į erdvę —

V. KAŠUBA

Šv. Veronika

į žvaigždynus, į planetas, daro paveikslą įdomų, tačiau kūrinys virsta daugiau iliustracine legenda, negu istorine realybe, kuria autorius bazuojasi. Dailininkas naudoja linijas, juostas, ovalus, su labai mažai stafiškų keturkampinių formų. Kai kurie Juodžio paveiksai iš tolo primena šimonio simbolinės dailės stilių. Šitas stilius labai skirtingas nuo tiksliosios realistinės ar natūralios tapybos, kad ir istorinių paveikslų, pvz. Užsienio, Jan Mateiko ar kt. Juodžio spalvingos kompozicijos su žmonėmis, pilimis, istoriniais paminklais, bažnyčiomis bei Lietuvos kunigaikščiais kiek primena garsųjį Disneylandą. Bet dvasia ir išraiška tikrai lietuviško istorinio epo rezultatas. Juodžio tapyba nėra vien tik sąmonės fotografija, bet sąmoningas, šaltas protas simboliu stiliumi ili-

struoja didingą Lietuvos praeitį.

Dail. J. Juodžio herojai ant žirgų nuolatinėje kovoje už Lietuvos laisvę. Kęstutis prie Trakų pilies (žiūr. reprodukciją), Algirdas prie Maskvos, Lietuvos karalius Mindaugas su kardu kovos lauke, Vytautas pasiekia Juodasias jūras, Birutė ant žirgo prie Trakų ir t. t. Parodoje yra ir mitologinių paveikslų, pvz. "Maris Stella", "Gintaro jūra", "Jieva" ir kitų.

Juodis išlaiko technikos ir formos vientisumą, tik toks vientisumas darosi lyg pasikartojantis spalvose ir kai kuriose formose. Yra atvejų, kur neišlaikyta perspektyva, proporcijos arba "nesuvirškintos" spalvos — beveik prizmatinės, plokščios, kaip plakatai, bet puikūs efektai. Švari technika, kaip aliejais, taip ir tempera tapyboje. Juodžio darbai pareikalauja daug kruopštaus darbo, užtat ir paveikslų kainos aukštos — nuo pigiausio — \$75.00 iki \$1,200. Nežiūrint kainų, čikagiškiai jau įsigijo nemažai dail. Juodžio kūrinių, net patį brangiausiąjį.

Nors paroda buvo numatyta tik kelioms dienoms, bet publikai susidomėjus, buvo pratęsta iki gegužės 19 d.

Išleistas gausiai iliustruotas parodos katalogas su trumpa Pro Memoria ir su šūkiu —

"Tremtyje, menas tiek vertas, kiek jis tarnauja Tėvynei".

M. Š.

JURGIS JUODIS

Kęstutis prie Trakų
(Tapyba)

Iš vykusios parodos
"69" Meno galerijoje.

— Arch. Mies van der Rohe apžvalginė architektūros darbų — planų, foto nuotraukų — paroda dabar vyksta Čikagos Meno institute, kurią verta pamatyti. Mies van der Rohe yra jau 80 metų amžiaus, vienas iš moderniosios architektūros genijų. Pasibaigus parodai Čikagoje, bus nukelta į jo gimtąjį kraštą — Vokietiją. Paroda pasibaigs vidury birželio mėn.

— Giotto gimė 1266 m. Sukūrė kapitalinį meno veikalą — "Kristaus gyvenimą" Arenos koplyčioje. Mirė eidamas 71 metus.

8 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, MAY 25, 1968